

1.čtení: Ozeáš 6, 1-6

2. Čtení: Matouš 11, 28-30 a Matouš 12, 1-13

Pojďte ke mně, kdo jste naloženi břemeny a já vám dám odpočinutí. O jakých břemenech to Ježíš mluví?

Když dnes o někom řekneme, že má hodně naloženo, znamená to, že má hodně starostí. Doma, v práci, ve vztazích. Manžel nepomáhá, děti zlobí a mají špatné výsledky ve škole, v práci to taky za moc nestojí - protivný vedoucí, špatné vztahy s kolegy, stárnoucí rodiče potřebují pomoc – z toho se jeden opravdu sesype. Někdo vydrží víc, někdo méně, někdo se hroučí, že nemá dokonalý život, jiný prostě nese na svých ramenou břemena, která mu život přinesl, dokud mu síly stačí. Může nám víra v takovém případě pomoci?

My víme, že může. Do určité míry. Dokáže nám přinést vnitřní pokoj, přijetí věcí, které není v naší moci změnit. Dokáže změnit náš postoj k problémům. Ale ty problémy neodstraní. Jak nám tedy Ježíš uleví a dá nám odpočinout? O jakých břemenech to mluví?

Břemena v Matoušově evangeliu mají náboženský význam. Jde o otázku zcela zásadní: Jak poslouchat Boha? Jak poznat jeho vůli a žít podle ní?

Velkým Božím darem Izraeli byla Tóra – pět knih Mojžíšových –, cesta, po které měl Boží lid kráčet. Bůh nejprve Izrael vysvobodil z otroctví, přijal jej za svůj lid a potom mu dal přikázání. Tóra tedy nebyla návodem, jak si Boží přízeň zasloužit. Ukazovala vysvobozenému lidu, jak má žít ve vztahu k Bohu i k druhým lidem. O tom, zda se má Tóra zachovávat, se nedebovalo. Debovalo se však o tom, jak její přikázání uskutečnit v konkrétních situacích. A právě tam mohl vzniknout problém.

Třeba právě přikázání o svěcení sedmého dne: „Nebudeš dělat žádnou práci.“ Je to převratné přikázání. Odpočívat má pán i služebník, domácí i cizinec, a dokonce i hospodářská zvířata. Před Bohem není nikdo pouhým pracovním nástrojem. Všichni jsou Boží stvoření. Všichni smějí spočinout.

Jenže co přesně je práce? Člověk může vstát z lože. Může nakrmit a napojit dobytek. Co dalšího ještě patří k nezbytným činnostem a co už je prací? To muselo být vyloženo. Postupně proto vznikala pravidla, která měla přikázání chránit a zabránit tomu, aby je člověk porušil třeba i nevědomky. Jejich původním smyslem nebylo lidi trápit, ale pomoci jim žít věrně před Bohem. V sázce byl nejenom osobní prospěch jednotlivce, ale celého národa. Věrnost jednotlivce nebyla jen jeho soukromou záležitostí. Izrael chápal sám sebe jako jeden smluvní lid, a proto měla poslušnost i nevěrnost vždy také společenský rozměr.

Jenže ochranné pravidlo se může stát těžkým břemenem, jestliže zastíní smysl samotného přikázání. Sobotu měla člověka osvobodit od práce. Co když ale začne žít ve strachu, zda neušel o několik kroků víc, zda utržením několika klasů nesklízel nebo zda pomocí nemocnému neporušil Boží vůli? Den odpočinku a radosti se pak může paradoxně stát dnem úzkosti.

Ježíš se kvůli výkladu toho, co je a co není dovoleno dělat v sobotu, dostal do sporu s farizeji. Farizeové byli židovským náboženským hnutím, které bralo Tóru velmi vážně. Promýšleli a vykládali, jak Boží přikázání dodržovat v konkrétním životě. Jejich záměrem bylo chránit Boží zákon. Někdy však ochranná pravidla mohla zastínit samotný smysl přikázání.

Podstatou příkazu o sobotě bylo umožnit člověku odpočívat, stejně jako sedmého dne odpočinul Bůh. Když však farizeové viděli hladové učedníky, kteří trhali klasy a jedli zrní, označili jejich jednání za něco, co se v sobotu dělat nesmí. Samotné utržení klasů na cizím poli Tóra dovoľovala. Člověk si směl rukou natrhat klasy, jen nesměl do cizího obilí vztáhnout srp. Otázkou bylo, zda se trhání klasů v sobotu považuje za sklizeň, tedy za práci, anebo ne.

Podle výkladu farizeů to práce byla a je lépe snášet hlad než riskovat porušení soboty. Všimněme si, že farizeové nekárají přímo učedníky, ale Ježíše: „Hle, tvoji učedníci dělají, co se nesmí dělat v sobotu.“ Je jejich učitelem, a proto podle nich nese odpovědnost za to, že je nezastavil.

Ježíš ale učedníky nenapomene, místo toho farizeům připomene příběh Davida, který měl hlad a jedl spolu se svými druhy chleby určené pouze kněžím. Připomene také kněze, kteří právě v sobotu konají v chrámě svou službu. Znamená to snad, že porušují Boží zákon? Ježíš tím ukazuje, že ani samotná Tóra není souborem pravidel, která lze uplatňovat bez ohledu na okolnosti. Také uvnitř Tóry je třeba rozlišovat, co je v dané situaci podstatné.

„Milosrdenství chci, a ne oběť,“ připomíná Ježíš slova proroka Ozeáš. Dodržování zákona, které vede k necitelnosti vůči hladovému člověku, nemůže být naplněním Boží vůle. Jak říká Ježíš v Markově evangeliu: „Sobota je učiněna pro člověka, a ne člověk pro sobotu.“ Sobota je ohromný Boží dar. Má člověku ulehčit jeho břemeno, ne se sama stát dalším břemenem.

Spor tím nekončí. Ježíš přichází do synagogy a je tam člověk s ochrnutou rukou. Zřejmě nejde o náhlé ohrožení života. Z lidského pohledu by tedy uzdravení mohlo ještě jeden den počkat. Farizeové se Ježíše ptají: „Je dovoleno v sobotu uzdravovat?“ Matouš rovnou dodává, že se ptali proto, aby ho mohli obžalovat.

Podobnou situaci líčí Lukášovo evangelium. Když Ježíš v sobotu uzdraví dlouhodobě nemocnou ženu, představený synagogy napomíná zástup: „Je šest dní, kdy se má pracovat; v těch tedy přicházejte, abyste byli uzdravováni, a ne v den sobotní.“ Jeden den to přece můžete ještě vydržet.

A právě tady se ukazuje nebezpečí takového výkladu. Dodržení pravidla stojí další den lidského utrpení – ovšem utrpení někoho jiného. Naložit břemeno na ramena druhému je snadné. Snadno se poučuje a napomíná, dokud se sami nedostaneme do stejné situace.

Ježíš proto položí jednoduchou otázku: Kdyby někomu z vás spadla v sobotu ovce do jámy, nechal by ji tam? Nechal by ji trápit se, možná i uhynout, a sám by utrpěl škodu? Jistěže ne. Vytáhl by ji, aniž by dlouze přemýšlel, zda tím neporuší sobotu. A Ježíš uzavírá: „Oč je člověk cennější než ovce! Proto je dovoleno v sobotu činit dobře.“

Někdy slýcháme, že Ježíš přišel nahradit necitelný Zákon jednoduchým přikázáním lásky k bližnímu. To je však velké zjednodušení. Lásku k bližnímu přikazuje už samotná Tóra. A Ježíš říká: „Nepřišel jsem Zákon zrušit, ale naplnit.“

Nepřišel tedy odstranit Boží vůli a říci, že už na ničem nezáleží. Přichází ukázat její pravý smysl a sám ji svým životem naplnit. Boží přikázání nemá člověka svazovat strachem, ale ukazovat mu cestu k Bohu a k druhým lidem. Jeho cílem není bezchybně splněný předpis za cenu lidského utrpení. Jeho cílem je spravedlnost, věrnost a milosrdenství.

„Vezměte na sebe mé jho,“ říká Ježíš. Jho nesl ten, kdo se nechal vést a přijal uložený úkol. Ježíš tedy neslibuje život bez povinností, nároků a odpovědnosti. Říká: Přijměte za své moje

učení, můj způsob života, můj pohled na Boha i na člověka. Učte se ode mne, neboť nejsem tvrdý pán, který čeká na vaše selhání. Jsem tichý a pokorného srdce.

Ježíšovo jho je lehké ne proto, že by na ničem nezáleželo, ale proto, že nás nevede strach. Nemusíme si přesným plněním pravidel zasloužit Boží přízeň ani se ustavičně obávat, zda jsme neudělali chybný krok. Můžeme se učit rozlišovat, co vede k životu, co pomáhá trpícímu a co odpovídá Božímu milosrdenství.

Ježíš nás tedy nezbavuje Boží cesty. Zbavuje nás strachu, že po ní musíme kráčet dokonale, jinak se od nás Bůh odvrátí. A právě proto může říci: „Mé jho netlačí a břemeno netíží.“ Pod jeho vedením nenalézáme život bez břemen, ale odpočinutí pro svou duši. Amen.